

Ставлення населення України до питання утилізації відходів

Дослідження проводилося Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та Київським міжнародним інститутом соціології з 23 жовтня по 5 листопада 2017 року на замовлення ГО «Екологія – Право – Людина».

Польовий етап тривав з 25 жовтня по 5 листопада 2017 року. Опитування проводилося в 87 населених пунктах (PSU) у всіх областях України, окрім автономної республіки Крим. У Луганській та Донецькій областях опитування проводилися тільки на територіях, що контролюється Україною. В опитуванні використовувалася стратифікована, чотирьохступенева випадкова вибірка з квотним відбором респондентів на останньому ступені.

В результаті польового етапу було зібрано 1614 анкет.

- Абсолютна більшість громадян України (88%) вважає проблему поводження з відходами важливою, причому майже половина опитаних (49%) оцінили цю проблему як надзвичайно важливу. При цьому майже половина респондентів (49%) вказали, що вони не знають, що відбувається з і сміттям після того, як вони потрапляють до смітника.
- Переважна більшість населення проблему поводження з відходами та сміттям пов'язують із забезпеченням чистоти довкілля (82%), та із забезпеченням здоров'я людини (75%). Близько ж третини опитаних вважають стан з цією проблемою показником загального розвитку держави.
- До небезпечних відходів, які потребують спеціального поводження, населення найчастіше відносить відходи хімічної промисловості (87%), відходи електричного та електронного обладнання, батарейки (67%), але й про такі види сміття, як відходи медичних закладів та непридатні хімічні засоби захисту рослин сільськогосподарського призначення, згадували близько 60% опитаних.
- Відповідаючи на окреме запитання про шкідливість для довкілля та здоров'я людини батарейок та люмінесцентних ламп, вже 79% опитаних вказали, що вони знають про шкідливість від цих речей. Водночас лише близько 1/5 частини опитаних відмітили, що вони відносять такі небезпечні відходи, як використані батарейки та люмінесцентні лампи до спеціальних пунктів збору, тоді як більшість (61%) просто викидають їх разом зі звичайним сміттям. Частка останніх є більшою серед селян (74%), але й серед городян таких 54%, тоді як відносять до спеціальних пунктів збору 30% городян.
- Оцінюючи варіанти поводження з відходами, які б могли замінити їхнє захоронення на сміттєзвалищах, переважна більшість опитаних відмітили переробку відходів (80%), тоді як за повторне використання (пляшок, речей) висловилися 54%, а за компостування –

41%. Варіант *спалювання ж знаходить невисоку підтримку* у населення (за цей варіант висловилися лише 12% опитаних).

- Більшість опитаних (69%) *не проводять сортування відходів* під час своєї повсякденної життєдіяльності, тоді як здійснюють таке сортування лише 29%. Проте такий стан дуже значною мірою *обумовлено відсутністю умов* забезпечення такого сортування; адже 66% опитаних вказали, що вони не сортують відходу тому, що немає спеціальних контейнерів, і 86% з тих, хто нині не проводить сортування, *готові це робити* у випадку забезпечення відповідних умов. Причому близько половини (49%) з даної групи заявили про готовність до здійснення *«глибокого» сортування* (на 3-4 різні фракції); на менше сортування (2 частини) згодні 29% опитаних, а ще 18% ще не визначилися в цьому питанні.
- *2/3 респондентів* відзначили, що вони *знають* про те, які відходи можуть використовуватися як *вторсировина* (не знають про це 28%); проте водночас також *2/3 з опитаних ніколи не здавали потенційну вторсировину*. Хоча такий стан може обумовлюватися не лише небажанням людей до зайвих клопотів, але й неობізнаністю з тим, де вторсировину приймають, адже 58% опитаних відмітили, що *не мають інформації про розташування* таких пунктів прийому.
- До *спалення сміття* серед всього населення звертаються відносно невелика частка (34%), але *серед сільського населення* такий спосіб боротьби з відходами вже *використовується більшістю* (71%). І такий стан існує при тому, що *переважна більшість* тих, хто спалює відходи (71% в цій групі) *розуміє шкідливість* такої процедури.
- Використання органічних відходів для приготування компосту є доволі поширеним серед сільського населення (до цього вдаються 68% опитаних селян), і мало поширеною серед міських жителів (22% з яких вказали, що звертаються до цього). Водночас переважній більшості як селян (86%), та і городян (65%) відомо про корисність компосту для підвищення родючості ґрунтів.
- *Переважає більшість* опитаних (76%) користуються *поліетиленовими пакетами*, натомість паперові використовують лише 17%, а пакети з тканини – взагалі 4%. Такому співвідношенню не заважає те, що 78% опитаних вказали, що їм *відомо про недоліки* поліетиленових пакетів, пов'язані із забрудненням навколишнього середовища.
- Задекларована в опитуванні *готовність до відмови від поліетиленових пакетів* є доволі високою, адже 30% респондентів заявили, що готові повністю відмовитися від такого пакування, а ще 53% – що вони готові зменшити його використання.
- Оцінка *зусиль місцевої влади* щодо вирішення проблем зі сміттям та відходами є *переважно негативною*. Зокрема, лише 6% опитаних вказали, що місцева влада багато чого робить в цьому питанні, тоді як 36% вказали, що хоча *щось робиться, але в недостатніх обсягах*, ще 35% відмітили, що місцева влада *нічого не робить*, а 23% або нічого не знають про такі дії, або не можуть дати відповідь. На противагу цьому *інтерес до даного питання є досить високим*, адже 24% опитаних вказали, що питання утилізації відходів має бути центральним під час місцевих виборів, а 52% хоча і не вважають його найважливішим, але тим не менш таким, що має бути представленим під час виборчої кампанії. До того ж, *абсолютна більшість* респондентів (81%) оцінила *інформаційно-просвітницьку роботу* щодо правильного поводження з відходами на національному та місцевому рівнях як *недостатню*.
- Щодо питання нарахування *оплати за утилізацію* твердих побутових відходів *позиції, яка б переважала в суспільстві, не спостерігається*. А саме, *близько третини*

респондентів вважають, що ця плата має *входити до квартплати і рахуватися залежно від кількості осіб, які проживають в квартирі*, ще 9% підтримують варіант врахування цієї плати в квартплаті в залежності від житлової площі, *трохи більше третини (37%)* взагалі вважають, що *громадяни нічого платити не повинні*, а решта 21% не мають чіткої думки з цього приводу.

- Підтримати *додаткову оплату* за утилізацію сміття готові трохи *менше половини* опитаних (45%), причому більша частина з останніх готові прийняти *лише невелике зростання* нинішньої ціни за послуги вивезення сміття; натомість 50% не готові до таких змін. З тих осіб, які готові до збільшення витрат заради впровадження сортування та перероблення відходів, 56% вважають *припустимим* таке збільшення *не більш, ніж на 10%*, а ще 14% готові до підвищення не більш ніж на 20%. Натомість близько 1/5 опитаних не змогли визначитися в даному питанні.

Таблиці

Як Ви вважаєте, чи є важливою для суспільства проблема поводження з відходами (сміттям, залишками продуктів діяльності людини тощо)?

Так, це дуже важлива проблема	48.7
Загалом проблема важлива	39.5
Загалом проблема не дуже важлива	5.9
Зовсім не важлива проблема	1.5
ВАЖКО СКАЗАТИ	4.3

Якщо Ви вважаєте проблему поводження з відходами важливою, то в чому в першу чергу ця важливість? МОЖЛИВО ДЕКІЛЬКА ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДІ

Це запорука здоров'я людини	75
Це запорука чистого довкілля	81.4
Це індикатор рівня загального розвитку держави	34.7
Це показник економічного розвитку держави	23.8
Це фактор енергетичної незалежності держави	12.5
Інше	0.4
ВАЖКО СКАЗАТИ	3.6

Які відходи Ви вважаєте небезпечними, для яких потрібен особливий режим перероблення чи знешкодження? МОЖЛИВО ДЕКІЛЬКА ВАРІАНТІВ ВІДПОВІДІ

Відходи електричного та електронного обладнання, батарейки	67.1
Відходи хімічної промисловості	87
Відходи медичних закладів	58.8
Непридатні хімічні засоби захисту рослин сільськогосподарського призначення	60.3
Інше	2.1
ВАЖКО СКАЗАТИ	2.9

Які альтернативи захороненню відходів на сміттєзвалищах Ви вважаєте слід застосовувати першочергово? НЕ БІЛЬШЕ ТРЬОХ ВІДПОВІДЕЙ.

Повторне використання (пляшок, пакетів, речей)	53.8
Перероблення	79.9
Компостування	40.9
Спалювання	12.1
Інше	0.4
ВАЖКО СКАЗАТИ	7.9

Що Ви робите з використаними батарейками та люмінесцентними лампами?

Викидаю у смітник	61
-------------------	----

Відношу до пунктів збору використаних батарейок та люмінесцентних ламп	22.3
Зберігаю вдома	8.8
Інше	2.5
ВАЖКО СКАЗАТИ	5.3

Чи знаєте Ви про шкоду від батарейок та люмінесцентних ламп для довкілля та здоров'я людей?

Так, знаю	79.3
Ні, не знаю	17.2
ВАЖКО СКАЗАТИ	3.5

Чи знаєте Ви куди попадають відходи після того, як їх викинули у смітник?

Так, знаю	45.4
Ні, не знаю	49.1
ВАЖКО СКАЗАТИ	5.5

Чи сортуєте Ви відходи?

Сортую	29.2
Не сортую, бо відсутні контейнери роздільного збору	66.2
Не сортую, хоча й наявні контейнери роздільного збору	3.2
ВАЖКО СКАЗАТИ	1.4

А чи готові Ви сортувати побутові відходи?

Так, якщо будуть належні умови - наявні контейнери роздільного збору	85.5
Ні, я цього у будь-якому разі робити не буду	6
ВАЖКО СКАЗАТИ	8.5

66. А на скільки частин Ви готові сортувати відходи?

Готовий сортувати на 2 фракції (суху і мокру)	28.8
Готовий сортувати на 3-4 різні фракції	48.8
Не готовий сортувати	4.6
ВАЖКО СКАЗАТИ	17.7

Чи відомо Вам, які відходи можна використати в якості вторинної сировини?

Відомо	66.2
Невідомо	27.8
ВАЖКО СКАЗАТИ	6

Чи відомі Вам пункти збору вторсировини у Вашому населеному пункті?

Відомі	37.6
Не відомі	57.8
ВАЖКО СКАЗАТИ	4.6

Чи користуєтеся Ви або члени Вашої сім'ї послугами пунктів збору вторсировини?

Так, постійно	7.5
Так, іноді	27
Ніколи	64.7
ВАЖКО СКАЗАТИ	0.8

Перевагу яким пакетам надаєте?

Паперовим	17
Поліетиленовим	75.7
Тканинним	3.5
Ваш варіант	0.6
ВАЖКО СКАЗАТИ	3.2

Чи знаєте Ви, що один поліетиленовий пакет забруднює довкілля і розкладається у сотні років?

Так, знаю	78.1
Ні, не знав	18.7
ВАЖКО СКАЗАТИ	3.2

Чи готові Ви зменшити використання поліетиленових пакетів та одноразового посуду?

Так, готовий повністю відмовитися	29.7
Готовий зменшити використання	52.5
Ні, не готовий відмовитися	8.4
Взагалі їх не використовую	1.5
ВАЖКО СКАЗАТИ	7.8

Чи компостуєте Ви органічні відходи (залишки їжі, рослин тощо)?

Так	37.3
Ні	58
Я взагалі не знаю, що це таке	4.6
ВАЖКО СКАЗАТИ	0.2

Чи знаєте Ви, що в результаті 2-3-х річного компостування органічних відходів утворюється органічне добриво, яким удобрюють ґрунт та підвищують його родючість?

Так, знаю	71.7
Ні, я цього не знав	26.3
ВАЖКО СКАЗАТИ	2

Чи спалюєте Ви відходи?

Так	34.2
Ні	64.3
ВАЖКО СКАЗАТИ	1.6

Чи знаєте Ви про шкоду від спалювання відходів?

Так, знаю	80
Ні, не знаю	15.9
ВАЖКО СКАЗАТИ	4.1

Чи вважаєте, що місцева влада у Вашому населеному пункті, робить всі необхідні заходи для правильної організації роздільного збору, повторного використання, перероблення, компостування, захоронення відходів?

Так, наша місцева влада чимало робить	5.6
Щось робиться, але недостатньо	36.7
Фактично не робиться нічого	35
Я про це нічого не знаю	18.2
ВАЖКО СКАЗАТИ	4.5

Як Ви вважаєте, чи повинне питання про утилізацію відходів бути у центрі уваги під час виборчої кампанії на місцевих виборах?

Так, воно повинно бути одним з центральних	23.5
Так, але все ж воно не є найбільш важливим	51.5
Ні, є значно більш важливі питання	17
ВАЖКО СКАЗАТИ	7.9

Як ви вважаєте, як має нараховуватись плата за утилізацію твердих побутових відходів?

Входити до квартплати та нараховуватись в залежності від житлової площі, скільки б людей не проживало в квартирі	9.3
--	-----

Входити до квартплати і рахуватися залежно від кількості осіб, які проживають в квартирі	32.5
Люди взагалі не повинні за це нічого платити	37.3
ВАЖКО СКАЗАТИ	21

Чи готові Ви платити більше за збирання та вивезення побутових відходів, щоб впровадити сортування, перероблення, компостування відходів, використовуючи європейський досвід?

Так	14.4
Так, але якщо плата буде невеликою	30.1
Ні	50.2
ВАЖКО СКАЗАТИ	5.3

Якщо так, то на скільки більше (у порівнянні з тим, скільки ви платите зараз)?

На 10 %	56
На 20 %	14.3
На 30-40%	4.9
На 50 % -60%	2.1
На 100 % і більше, аби лише вирішити проблему відходів	0.8
ВАЖКО СКАЗАТИ	21.9

На Вашу думку чи достатньо на національному та місцевому рівнях проводиться інформаційно-просвітницька робота для організації правильного поводження з відходами?

Так	8.6
Ні	81.1
ВАЖКО СКАЗАТИ	10.3